

Hei, jeg sender med dette et høringsinnspill for både **Saksnr. 201913014: Revisjon av konsesjonsvilkår – Røldal-Suldalsvassdragene**, samt **Saksnr. 202320330: Røldal-Suldal – Opprusting og Utvidelse av kraftverk**. Dette er to ulike saker som begge knytter mange av de samme utfordringene i Røldal-Suldal vassdraget sammen, slik at dette innspillet er tenkt å dekke begge saker.

Mange tror at vannkraft nesten er gratis å produsere. Dette er sikkert sant når det regnes i kroner eller ører pr kWh. Mange er ikke klar over de enorme ulemper og ødeleggelser kraftproduksjonen har for natur og miljø. Dette er kostnader som ikke kommer fram i noe budsjett. Men det er kostnader som også må betales. De betales av lokalsamfunnet. Utbyggingen av Røldal Suldal kraft gikk spesielt utover Røldal og understrekes her av Energi- og miljøkomiteen sin innstilling om RSK datert 9. februar 2021:

«Disse medlemmer [Sp, SV, MDG] vil understreke at vår vannkraftshistorie trolig ikke har tilsvarende eksempler på naturødeleggelser, som neddemmingen av et helt dalføre i aktiv bruk, Valldal, tørrlegging av fossefall og store reguleringshøyder i Røldalsvatn beliggende midt i bygda Røldal»

Gamle Røldal kommune var aldri positive til utbyggingen, ei heller på 60-talet. Likevel så kommunestyret nytten som dette hadde for storsamfunnet. Industrien på Karmøy trengte kraft. Til gjengjeld ble det i Røldal lova blant annet 30 – 50 faste arbeidsplasser i kraftproduksjonen. Dette var et viktig tilskudd i ei tid med trange kår. Arbeidsplassene kom og var her i begynnelsen, men i årenes løp falt behovet for faste arbeidsplasser tilnærmet bort.

Hadde våre forfedre visst hvordan tilstanden i Røldal var i dag, vil jeg tro de aldri hadde godtatt utbyggelsen. Røldal sitter uten kompensasjon, uten de fineste landbruksområdene og nesten uten arbeidsplasser. Det vi har er derimot

- 17 meter reguleringszone midt i bygda. Dette er visuelt sjenerende og går også utover turismen
- 80 meter regulering i Valldalen og 45 meter på Votna
- Ubrukelige båttopptrekk som gjerne går halvveis ned til vannet. Dette gjelder alle de tre store vatna i området: Røldalsvatnet, Votna og Valldalsvatnet
- Unaturlig frostrøyk på vinterstid fra Røldalsvatnet ettersom isen der aldri får lagt seg
- En inntørket Novlefoss som en gang i tida var et markant landemerke og turistattraksjon med sine 377 fallmeter ned mot almannaveg
- Mange gode fiskevann som er forringet og ødelagte av hard regulering og liten oppfølging
- En livsfarlig Valldalsveg. Den viktigste innfallsporten til Hardangervidda både lokalt og regionalt. Denne er nå svært rasutsatt og holder som regel svært dårlig standard. Veggen har i uminnelige tider sørget for tilgang til fjellet og de store naturressursene som har vært mye av grunnlaget for bosetningen i Røldal

- Et Valldalsmagasin som sperrer tilgangen til fjellet ca hele vinterhalvåret

Viktigheten av Valldalsvegen kommer også fram fra Den Norske Turistforeningen sin uttalelse før reguleringen fra 1962 fant sted.

«Valldalen er dessuten den eneste forbindelse til og fra Hardangervidda sydfra, og hverken vei langs det oppdemmede Valldalsvann eller båtforbindelse på vannet vil kunne gi en tilfredsstillende løsning på denne trafikk – og i alle tilfeller kan slik transport bare nyttes om sommeren. [...] vi er ikke i tvil om at en oppdemming av Valldalen vil virke hemmende og direkte ødeleggende på utøvelsen av friluftslivet på denne del av vidda»

Røldal og Suldal har etter kraftutbyggingen avstått store naturressurser og det er ikke alle konsekvensene som kan avbøtes. Da må det gis økonomisk kompensasjon som faktisk kommer fram til de områdene som er berørte.

I dag betaler konsesjonæren eiendomsskatt, naturressursskatt, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft. Ingenting av dette går til Røldal. Erstatningene til Røldal sluses rett til Ullensvang kommune, som gradvis legger ned alt som er av offentlige tilbud i Røldal. Kun et symbolsk næringsfond på 250.000 går til området der som utbyggingen faktisk har påvirket. Dette er ikke penger som monner i dagens samfunn.

Mye av næringsgrunnlaget i gamle Røldal lå nettopp i stølsdrifta i Valldalen. Dette var også den viktigste råvarekilden til Røldal ysteri. Geitosten var viden kjent med blant annet eksport til Amerika. Etter oppdemmingen av Valldalen, mista ysteriet driftsgrunnlaget og måtte legges ned. Dette må tas i hensyn utover grunneiererstatningene og inkluderes i vurderingen om næringsfond.

Valldalen var også en viktig kulturbærer. Dette kommer også godt fram fra DNT sin uttalelse i 1961:

«DNT vil ikke motsette seg en rimelig regulering av dette vassdrag, men vil så innstendig som mulig fraråde den planlagte oppdemming og ødeleggelse av Valldalen med følgende begrunnelse: Valldalen er den eneste gjenværende dal i Norge hvor den gamle seterkultur ennå eksisterer, og som på grunn av sin beliggenhet og de særegne forhold i bygda, må antas å kunne fortsette i alle tider framover [...]»

Andre kulturminner som helleristninger og inntil 4.000 år gamle spor fra mennesker ble like fullt demmet ned. Dette må også inn i vurderingen om økonomisk kompensasjon i forhold til tap av kultur.

Til slutt vil jeg sitere vår kjære landsmann Johan Castberg. Konsesjonslovenes far, og slik sett en av grunnleggerne av velferdssamfunnet vårt:

«Man tar verdierne ut av dirstikterne og fører dem på tråd ned til industricenterne og byerne, tømmer bygderne, tømmer landdistrikterne, særlig fjeldbygderne, for deres verdier uten vederlag, og det er absolutt uriktig» (1909).

Med dette innspillet mener jeg at kjernen i både revisjonssaken og saken om ny konsesjon for opprustning og utvidelse, må være at folk og natur endelig får oppreisning for denne kraftutbyggingen. Der er nå engang slik at dersom utbyggingen aldri hadde funnet sted, hadde heller aldri disse store ødeleggelser og ulemper funnet sted. Ergo må kraftinntektene bøte for alle medførte ulemper.

Skjevfordelingen som har vart i over 60 dryge år må rettes opp.

Mvh

Håkon Ringstad

-